

zo'n campagne niet veel uit. Zo was het in 1977. De PPR voerde een prima campagne, maar de kiezers werden intussen wel afgestoten. Nu werkte een met groot enthousiasme gevoerde campagne wel. Hoe kwam dat?

De basis lag in de lijstverbinding PvdA-PPR. Daardoor werden we op ons zwakste punt – klein, splinter – gedekt. In de advertenties is daarop bijzonder goed ingespeeld. De dubbel tellende stem – tégen de kernwapens en vóór een progressief kabinet – was een vondst. Een handig gebruik van het feit van de lijstverbinding in die advertenties legde de basis voor geslaagde overredingspogingen voor kiezer tot kiezer. De PPR kreeg trekkracht.

De PSP daarentegen merkte in de loop van de campagne dat mensen die eerder overwogen op die partij te stemmen weer gingen twifelen. Al in 1972 gaf Bram van der Lek als commentaar op de verkiezingsuitslag dat de op regeringsinvloed gerichte opstelling van de PPR kennelijk bij de kiezers meer aanslaat dan de buitenspelpositie van de PSP. Dat geldt nog steeds. Alleen was het voor ons in 1981 erg moeilijk onze dekking op dit punt te krijgen en kwam die bovendien nogal laat.

Ook in onze verhouding tot de EVP had de lijstverbinding effect. Dat PPR en EVP door een bepaalde groep kiezers wel degelijk als alternatieven werden gezien, kan blijken uit de komst van plm. 250 mensen

naar een debat dat ik in Kampen met EVP'er Feddema voerde. Rechtstreeks verloren we nauwelijks aan deze partij, maar het staat wel vast dat een groot deel van de 45000 EVP-kiezers anders PPR had gestemd. De beleidspunten waarmee de EVP de verkiezingen inging waren immers exakt gelijk aan de onze.

DE KAMPAGNE

Ieder die aan de campagne heeft deelgenomen zal wel hebben gemerkt dat er de laatste dagen een sterke trekkracht van de PPR uitging. Dat het resultaat niet nog beter uitviel, had twee oorzaken. In de eerste plaats was de afstotende werking die van andere partijen uitging nog niet sterk genoeg. D'66 kreeg wel te maken met haar inhoudelijke zwakte, maar in de debatten van „de grote vier” (wat een vreselijke term!) kwam dat onvoldoende tot uitdrukking. Daardoor kon de twijfel die bij mensen die van plan waren D'66 te stemmen zich niet doorzetten. In de tweede plaats kwamen de verkiezingen voor ons veel te vroeg. Na de ombuiging van de trend nog een aantal weken zo'n fantastische campagne en we zouden weer boven de 5 zetels zijn gekomen.

DOORGAAN

De konklusie van deze analyse is dat we op twee manieren moeten doorgaan. De campagne moet worden

voortgezet in de zin van mensen met hun neus blijven drukken op de PPR. Onze inhoudelijke punten moeten warm blijven. We zullen ervoor moeten zorgen dat kwesties als de kernwapens tijdens de formatie in discussie blijven. Daarnaast moet onze basis verder worden versterkt: een sterk terugkomende partij die naar invloed streeft en die door de Partij van de Arbeid niet langer genegeerd kan worden.

Met een verkiezingsuitslag van slechts 74 zetels voor CDA en VVD maar wel 80 voor heel rechts kan geen kabinet worden gevormd dat de rit zal uitzitten. We moeten daarom klaar blijven voor nieuwe kamerverkiezingen. Maar die worden vast nog wel voorafgegaan door de verkiezingen voor staten en raden in 1982. Daarop kunnen we ons richten. We hebben weer een goede verhouding met de kiezers gekregen die we moeten behouden en benutten. Er mogen geen nieuwe zwakke punten ontstaan door onnodige verdeeldheid of uitspraken in kwesties die in de politieke werkelijkheid geen rol spelen maar die wel kiezers kunnen weggagen. Dat geldt temeer nu de aandacht van de pers voor ons weer zal toenemen. De eensgezindheid van de campagne moeten we kunnen vasthouden. Een eensgezinde PPR die Ria Beckers steunt in haar politieke leiderschap heeft nu de kans weer terug te komen.

JAAP DE JONG: OPHOUDEN SCHIMMEN NA TE JAGEN

De uitslag was eerder verrechtsend dan middelpuntzoekend. Want de winst van D'66 kwam meer van links dan van rechts. Onduidelijk zijn nog de gevolgen voor de poli-

tieke opstelling van de PvdA, maar opwekkend ziet het er niet uit. Nog minder opwekkend moet de uitslag zijn voor die PPR'ers, die het laatste jaar, op alle mogelijke maar voor onmogelijk gehouden manieren, hebben geprobeerd de partijlijn te veranderen. Is er één strategische optie vernietigd dan is het hun gokken op oud-neo-konfessionele kiezers. Deze groep blijkt electoraal niet te bestaan, gezien de uitslagen van PPR en EPV. Het is onbegrijpelijk dat men kon denken dat mensen, die het geloof als politieke organisatiebasis verlieten, aangesproken zouden worden door een politiek appél op hun konfessionaliteit. Nog onbegrijpelijker blijft het risico dat deze PPR'ers hebben willen nemen voor de interne partijverhoudingen. Het sterkt mijn opvatting dat het hen meer ging om een politieke koersverandering dan om

een andere elektorale strategie. Bevangen door een machtssyndroom hebben zij uitzondering (7 zetels) en regel (2 à 4) omgekeerd. Bovendien ontkennen zij dat parlementaire macht een maatschappelijke basis niet kan ontberen. Hopelijk zal de PPR op het najaarscongres duidelijke uitspraken doen over (on-)mogelijkheden van verandering middels deelname aan het parlementaire systeem. Daarbij moet de zgn. „twee-handentheorie” overboord gezet worden, omdat deze een denktegenstelling tussen binnen- en buitenparlementair werk in stand houdt. Het gaat om een andere wijze van politiek bedrijven, niet om een schepje van het één en een snuffje van het ander.

Natuurlijk heb ik als, nu bijna echt afgestudeerd, politikoloog, de beperkte bekende cijfers bestudeerd.

Waarbij ik me er van bewust ben dat elk gestoei met cijfers betrekkelijk is, en iedereen zoekt wat hij vindt. Mijn eerste indruk op de uitslagenavond, achteruitgang op het plattereland – waar ik het meer konfessionele deel van de aanhang vermoed – werd niet ontkend. Maar tegenstrijdigheden zijn overheersender dan eenduidige tendenzen, zoals bijvoorbeeld blijkt uit de opsomming van gemeentes waar de verandering meer dan een half procent afweek van de gemiddelde groei. Onder de grotere groeiers (Almere, Amersfoort, De Bilt, Castricum, Driebergen, Gelpoort, Goes, Hoensbroek, Nijmegen, Tiel, Utrecht, Veldhoen, Wageningen) vinden we meer grotere gemeenten; onder de grotere verliezers meer kleine gemeenten (Diemen, Gennep, Gorinchem, Landsmeer, Lelystad, Naaldwijk, Purmerend, Raalte, Roermond, Weert). Maar tegenover drie winnende studentensteden staat een verliezende. Terwijl er regionaal verlies is in de kop van Noord-Holland en in Limburg, de enige provincie met een nulgroei, behoren Castricum en Hoensbroek tot de grote winnaars. Tegenover Almere staat Lelystad, en dat kan toch niet alleen aan Michel van Hulten liggen. Nader analyse van betere cijfers is nodig om konklusies te trekken voor het partijbeleid. Zorgen moet de PPR zich maken over de verdergaande teruggang in het hele Rijnmondgebied. Mijn konklusie blijft voorlopig dat de „konfessionele aanhang” verder is verminderd.

Maar die aanhang werd altijd overschat. Onze partijgeschiedschrijver Van Ginniken noemt b.v. cijfers uit oktober 1968.

Toen al bleek dat 54% van de leden voorheen partijpolitiek niet georganiseerd was en dat van de potentiële kiezers slechts 32% daarvoor op de KVP had gestemd, tegen respectievelijk 28, 10 en 8% op PvdA, D'66 en PSP. Uit het kiezersonderzoek van 1972 (de 7 zetels) bleek dat de aanhang als volgt was samengesteld: nieuwe kiezers 37, PPR'ers 17, PvdA 10, niet-stemmers 7, D'66 7 en KVP en ARP ieder slechts 5%. Het verlies ging in die steekproef geheel naar PvdA en PSP. Op basis van incompleete gegevens over de gemeenteraadsverkiezingen 1977 heb ik gekeken naar de samenwerking van PPR met andere partijen. Van de 83 keer dat de PPR deelnam, deed zij dat 45 keer alleen, 22 keer met de PSP, 7, 2 en 1 keer met respectievelijk PvdA, D'66 en een plaatselijke lijst en 6 keer met de PSP in een bredere samenwerking met PvdA en/of D'66. Met de kanttekening dat plaatselijke verhoudingen anders kunnen zijn

dan landelijke, blijkt heel duidelijk de voorkeur voor samenwerking met de PSP. In diezelfde periode konden menig PPR-kopstuk op kongressen horen verkondigen dat samenwerking met de PSP onmogelijk was.

„Om het plaatje compleet te maken” moet vermeld worden dat van de zgn. „linkse” actiecentra slechts een minderheid met de PSP samenwerkte.

De PPR verkeert in een blijvende tegenspraak tussen haar presentatie en haar praktische politieke stellingname. Telkens opnieuw blijkt een grote afstand tussen de oorspronkelijk beeldbepalende figuren en de basis en aanhang van de partij. Steeds weer richtte de PPR zich op groepen kiezers die zij in haar programma en politiek beleid niet aansprak.

Uit genoemd kiezersonderzoek bleek verder dat PPR-kiezers zichzelf op de bekende een-dimensionale links-rechts-schaal links van de PvdA plaatsen, wat overeenkomt met hun positiebepaling op inhoudelijke punten. Daar ligt de potentiële PPR-aanhang, daar moet ze dan ook gezocht worden.

VERSCHEURD?

Van de PPR bestaat vaak het beeld van een in vleugels verdeelde partij, waarin een linkervleugel (links en rechts gebruik ik korthedshalve) steeds te hoop loopt tegen het partijbeleid, maar bij belangrijke beslissingen hoogstens kan rekenen op steun van éénderde van de kongressangerezenen.

Dat beeld heb ik altijd geprobeerd te bestrijden. De PPR is juist een behoorlijk homogene partij, waarvan een grote meerderheid op een zelfde lijn ligt, waarvan bv. Ria Beckers, Wim de Boer en Paul van der Hijden vertegenwoordigers zijn. Dat lichaam wordt in beweging gehouden door twee vleugels, die ik kwantitatief ongeveer even sterk op 10 à 20% schat. In macht en invloed liggen er tussen beide echter grote kwalitatieve verschillen, wat het schijnbaar ongerijmde verklaart. Het standpunt van een lid van de politieke leidersgroep heeft niet alleen meer gewicht, het heeft als basis ook een reële machtspositie.

Het belangrijkste inhoudelijke verschil tussen de vleugels ligt in hun „strategische grondhoudingen”. In de één wordt vanuit het toekomstbeeld en tussendoelen terug geredeneerd naar de aktualiteit, terwijl de ander uit het nu naar voren denkt. Elke vooruitgang t.o.v. het bestaande wordt dan snel een stap naar een betere toekomst, wat voor de andere

(advertentie)

KREKT OER 'T WETTER

zeilen in friesland
even op adem komen
ruimte om jezelf te zijn

kies 's een andere vakantie

- ★ zeilkursussen boven 18 jaar
- ★ zwerftochten door friesland
- ★ waddenzeezwerftocht met tjalk
- ★ jachtverhuur
- ★ school-zeilkampen
- ★ groepsakkommodaties

vraag ons programma 1981:
wim de boer, postbus 3014, sneek.
tel. 05150-15248 of 05153-244.

Toon uw solidariteit met de armsten in Latijns-Amerika voor de opbouw van:

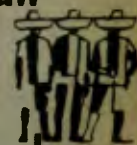
*** vakbonden * koö-
peraties * boerenbon-
den * vrouwen-
organisaties * krot-
tenwijkorganisaties:**

**Zij verdienen uw
solidariteit!**

Giro 1918108

CLAT Nederland

Nieuwe gracht 47, Utrecht

benadering nog maar de vraag is. De grote groep PPR-leden is ontvankelijker voor de tweede benadering. Het pragmatisme van de PPR; de koudwatervrees voor ideologische discussies en elk „isme”; het itemgerichte; het kiezen van de mens als uitgangspunt: dat alles draagt bij aan een spontane consensus tussen grote massa en rechtervleugel. Maar die consensusvorming werkt vooral als het om actuele politiek-strategische problemen gaat. Bij louter inhoudelijke discussies volgt de partij haar

eigen intentie en kan de linkervleugel zichzelf onmiddellijk weer terugvinden in de besluitvorming. Wil die vleugel de ontwikkelingen beïnvloeden dan zal zij moeten beginnen begrip en waardering te hebben voor het meerderheidsstandpunt. Men wint geen mensen door ze tot „rechts” te bestempelen. Men moet steeds blijven argumenteren. Dat is de kracht én de zwakte van elke linkse oppositie, in welk verband dan ook; meer dan haar tegenstrevers is zij aangewezen op inhoudelijke argumentatie.

Helaas heeft ook het „revolutionaire” ongeduld van sommige opposanten de kansen op werkelijke discussie verkleind.

Maar de grootste belemmering voor een zakelijke discussie is dat steeds weer meningsverschillen getrokken worden in de volstrekt valse en niet ter zake doende tegenstelling: wel of geen gelovige achtergrond.

Dat is een typische discussietruuk van de oude konfessionele partijen, waarbij elk meningsverschil wordt vermaakt tot een keuze tussen het „goede” en het „kwade”. De PPR zou niet mogen aksepteren dat mensen zo voor hun standpunt de goedkeuring van het hogere klaimen. Ik ben noch teleurgesteld, noch gefrustreerd door mijn politieke activiteiten in de PPR, maar hier kan ik nog steeds „des duivels” van worden.

SOCIAAL-DEMOKRATIE

Verandering langs parlementaire weg is ondenkbaar zonder de PvdA als grootste vertegenwoordiger van de sociaal-demokratie (dit begrip gebruik ik meer beschrijvend dan waarderend). Vanuit die konstatering moet de PPR denken en zichzelf gaan zien als behorend tot de linkervleugel van de sociaal-demokratie, waarbij de vraag van een eigen partijpolitieke organisatie er één van opportuniteit zou moeten zijn. Subjektieve beoordelingsmomenten zijn daarbij niet uit te sluiten, omdat een gezamenlijk gedragen geschiedenis niet makkelijk weggegooid wordt en politiek bedrijven binnen de PPR door de bank genomen prettig is. Juist mijn twijfel of de PPR nog wel zou toekomen aan die rol bepaalde mijn standpunt het laatste half jaar.

Er zijn twee middelen om invloed te hebben op de PvdA. De macht van het eigen getal en de elektorale dreiging daaruit én de deelname aan en het opstarten van politiek-inhoudelijke discussies. Dat laatste gebeurt veel te weinig of uit een dermate eigen standpunt dat niet doorgedron-

gen wordt tot de discussie. Wil men gehoord worden dan moet de stand van discussie als uitgangspunt gekozen worden.

De slechts denkbare wijze om ingang te vinden bij de PvdA is het boos of verdrietig reageren als de PPR weer eens onheus behandeld is. Het lijkt een tegenspraak, maar slechts een zelfstandige en zelfbewuste politiek verkrijgt invloed op de PvdA.

De kansen daarop zijn vergroot door het belangrijke politieke feit van een opmerkelijke sfeerverbetering tussen de leden van de drie kleine linkse partijen. De advertentie, die ik mee ondertekende, blonk niet uit in politieke analyse en formulering, maar was als politiek feit belangrijk genoeg om een aantal bezwaren in te slikken.

Mijn twijfel over de beste plaats om politiek te bedrijven is er niet kleiner door geworden.

Bovendien zie ik in de uitslag een groei naar een gedeeld electoraat; zo lijkt de CPN een verder deel van haar arbeidsaanhang verloren te hebben. Omdat politiek gebaseerd moet worden op concrete feiten i.p.v. op het drijfzand van hoop en verlangen, moet als eerste opdracht de gezamenlijkheid van klein links verder uitgebouwd worden.

Vooralsnog valt daarbij te denken aan een gezamenlijke deelname aan Europese en Gemeenteraadsverkiezingen op gezamenlijke lijsten of gezamenlijke politieke programma's.

Het mocht niet onverwacht zijn dat mijn reactie op de verkiezingsuitslag teruggreep op eerdere discussies en meningsverschillen binnen de partij.

Ik heb geprobeerd duidelijk te maken dat de PPR voor belangrijke keuzes staat, waarbij het ontkennen van dat keuzemoment ook een keuze is. Ik heb aangegeven welke richting ik dan zou kiezen. Maar het is niet aan mij om te kiezen, de partij zal moeten kiezen.

Het zou goed zijn als de basis van de partij in de aktiecentra de noodzakelijke discussie oppakte i.p.v. te wachten op voorstellen van de centrale leiding.

Uitgebreide en gedetailleerde informatie over de verkiezingsuitslagen voor de PPR (voorkeurstemmen kandidaten, stemmen per plaats, etc.) is te verkrijgen op het partijburo: 020 - 227342, vragen naar Hans Verstraaten.

NIEUWS UIT DE aktie CENTRA DRUGNOTA

PPR-JONGEREN HENGLO

De PPR-Jongeren te Hengelo, drie maanden geleden opgericht, hebben een nota geproduceerd over de drugsproblematiek in hun stad. In deze nota wordt een aantal voorstellen gedaan waarvan de aardigste de instelling is van een zgn. stadsdealer.

Een stadsdealer zou er, volgens de PPR-Jongeren, voor kunnen zorgen dat de handel wordt gereguleerd. Daardoor kunnen drugs van goede kwaliteit tegen de laagste prijzen worden aangeboden en de commerciële handel in (hard) drugs kan worden vernietigd. Die handel is volgens de schrijvers van de nota het ergste kwaad en dit is één van de methodes om het tegen te gaan.

Een andere aanbeveling van de Hengelse PPR-Jongeren is betere voorlichting op scholen en vormingscentra. Verder komt het opzetten van een drugswinkel ter sprake. De nota, die „Drugs In Hengelo” heet, is aangeboden aan justitie, politie en het gemeentebestuur. De nota is te bestellen bij Marjan v. d. Berg, Händelstraat 77-II, 7557 TS Hengelo.

PPR-ARNHEM OVER RECYCLING VAN AFVAL

Eind vorig jaar maakte antiekhandelaar Stephan Triest aan het gemeentebestuur van Arnhem kenbaar brood te zien in het ophalen van schillen. Hij bood zijn diensten hiervoor aan, evenals het gebruik van zijn paard en kar. Het was geen alledaags verzoek, en Triest haalde er dan ook Sonja's Goed Nieuws Show en plaatselijke en landelijke kranten mee. En daarmee kwam ook het idee in de publiciteit. Stephan Triest is inmiddels schillenboer, tot de PPR togetreden en de PPR-Arnhem heeft nu een nota gepubliceerd waarin het werk nader wordt toegelicht. In de nota wordt verteld hoe een schillenboer een rol van belang kan spelen in het afvalprobleem en hoe zodoende het recy-